nr. 77 / 19 iunie 2023
Săptămânal de cultură

FICȚIUNEA
optm

Adi G. Secară stă adeseori pe malul Dunării, unde desenează harta Horodokului.

Zenob

Director de număr: Ciprian Handru

Profesorii

Doina Ruști

Am tot vrut să scriu despre greva profesorilor, enervându-mă progresiv, la gândul că toate grevele s-au sfârșit la fel. Ne aflăm la finalul unei istorii și toate valorile se află în disoluție, mai ales școala, mai ales misiunea dascălului. Dar nicio trecere nu este ca o pagină de carte, pe care o întorci și la revedere! – te afli deja într-o altă lume. Trecerea asta cere timpul unei vieți ori a mai multor generații. În fiecare an se poate face câte ceva. Dar numai prin forța, energia și talentul dascălilor. Nu există altă cale.

Or, de niște decenii bune asistăm la batjocorirea profesorilor și a meseriei lor. Profesoratul e o meserie grea care te uzează mental. Există multe meserii care îți dau libertatea ca în timpul serviciului se te gândești la ceea ce vrei, să treci prin minte un film văzut recent, să-ți pui întrebări existențiale ori să-ți faci planuri de viitor.

Un profesor nu se poate gândi nicio clipă la el, la lumea sa. El este acolo, în clasă, atent la 25 de minți diferite, fără să piardă vreo clipă firul epic, ideea principală, scopul lecției. Profesorul este un actor care interacționează, iar pentru asta se pregătește, scrie un scenariu, face repetiții etc... Un profesor nu este o mașină de vorbit. Dar asta știți deja.

În plus, este expus în fiecare oră la emanațiile celor 25 de minți, la nefericirile, complexele și dorințele lor, ceea ce, credeți-mă, de multe ori face din profesor un coș de gunoi. Un dascăl, ar trebui lăsat să își aleagă elevii în funcție de aptitudini. Sunt copii care au nevoie de un profesor, și sunt copii care au nevoie doar de un educator sau de un pedagog.

Jalnic este că profesorul a ajuns și un fel de dădacă. Am auzit mulți oameni zilele astea văietându-se că trebuie să aibă grijă de copii, care din cauza grevei stau pe capul lor ori bat străzile. Ca și cum asta ar fi misia principală a profesorului, de supraveghetori. Este adevărat că mai ales adolescenții nevoie de un club, de un mod de socializare, dar nu înțeleg de ce profesorul trebuie să facă asta. E momentul să fie diversificată activitatea din școală și să fie înmulțite meseriile pedagogice. E nevoie de pedagogi, de supraveghetori, de psihologi, de consilieri, de simplii educatori. A venit timpul să renunțăm la învățământul de masă. Și mai presus de toate, e nevoie ca profesorul să redevină „învățătorul", un magister al iluminării, specializat strict, scos din uzură, din condiția de șmotruitor. În mod normal, un profesor dă randament la un program de 2 ore pe zi. Poate să predea și patru ore, dar doar primele două sunt cu adevărat complete, eficiente. Iar, pentru orele astea două, are nevoie de multe ore de pregătire. Fără studiu didactic, și de conținut – orele sunt doar simple trăncăneli.

Și mai dăunător este faptul că un profesor a fost transformat în ultimele decenii într-un birocrat, care completează hârtii și calculează puncte, reguli venite din mințile aceloraşi decidenți care disprețuiesc școala, cultura profesorului și mai ales care nu au habar că există un talent didactic. De aici și eșecul grevelor. Pentru că oamenii care ne conduc, legiuitorii, tipii ăia gomoși, în mare parte, au disprețuit și disprețuiesc școala. Altfel, nu văd de ce niște oameni care pot să schimbe lucrurile, rânjesc de la distanță și vorbesc despre grevă cu o îngăduință botoasă, ca Iohanis.

Greva profesorilor nu e doar un mod de a întinde mâna, ci o invitație la reformă. Și un apel la solidaritate. Nu e doar criza școlii, ci a întregii societăți. Orice schimbare de sistem începe cu școala. Dincolo de cunoștințe, siguranța, încrederea în sine, politețea, eleganța socială – toate astea se capătă în școală. Fără ele, totul se transformă în dezordine și vulgaritate după cum puteți vedea.

Se vor amâna examenele? Dar de ce să se amâne? Guvernanții sunt datori să organizeze examenele naționale pe cheltuiala lor. Să plătească profesori din afara sistemului, să-și pună la bătaie relațiile, casele și buzunarul. Ei sunt cei care prelungesc greva și nu au niciun drept să dea vina pe profesori ori să cheltuie bani publici. Orice șefie presupune și responsabilități.

Schimbarea la față

Alina Karina Nițu

Da, sistemul educațional din România are multe probleme. Le cunoaștem foarte bine, noi, cadrele didactice, mai bine decât dumneavoastră! Credeți-ne că le știm și ne luptăm cu ele zi de zi! De aceea suntem în stradă și nu în clasă. De aceea ne-am radicalizat. De aceea nu vrem să cedăm. De aceea vrem să schimbăm macazul.

Vreți în România un sistem de învățământ ca-n Finlanda sau ca-n Japonia? Perfect. Se poate. Și se poate chiar mai bine de-atât, câtă vreme noi oricum facem, iertați-mă, din rahat bici, așa, numai cu ce găsim prin ogradă…

N-o să vă spun că nu suntem nici pe departe – cam cât e până în Finlanda sau până în Japonia și înapoi – prețuiți și plătiți ca în țările invocate, că știm că trăim pe spinarea dumneavoastră! Poate de aceea trăim și prost?!

Domniile Voastre, cohortele de concetățeni care ne reproșați câte și mai câte, sunteți cumva asemenea finlandezilor ori japonezilor? Om fi rămas noi, cadrele didactice, ăi mai de jos și vă facem de rușine?!

Ei, bine, am îndrăznit să ieșim din clasă, să facem gălăgie, să ocupăm străzile, bulevardele, piețele, unde v-am fi vrut și pe dumneavoastră, cei care vă pricepeți la toate, cei care nu mai puteți de grijă pentru soarta țării! V-am deranjat în trafic. Dar încotro vă îndreptați, mă rog? Aveți habar??? Noi suntem în grevă, la miting, la marș, dumneavoastră de ce erați pe-acolo când ar fi trebuit să fiți la muncă, unde trageți din greu ca să ne duceți în spinare?! Credeți că în Finlanda sau în Japonia oamenii umblă aiurea pe străzi la orice oră?

Da, ne-am radicalizat! Da, nu mai vrem să înghițim minciuni, prostie, dezinformare și nepăsare! Da, am devenit intoleranți la inerție și la inepție! Și încă nu suntem toți, că avem și noi cozi de topor din cauza cărora ne băgați pe toți în aceeași oală…!

Integral pe Edupedu.

Un fel de *perpetuum poeticum* fără început și fără sfârșit

Vasile Baghiu

Prinsă în inserții suprarealiste și referințe culturale (de nișă sau în planul vizibilității, însă puse în context relativizant) asociate cu o priză la realitate de tip mizerabilist, detașat și chiar sceptic, poezia lui Adi G. Secară, așa cum o găsim în volumul *Horodok*, este vie pentru că scanează nu realitatea, nefiind acesta rostul poeziei, ci haloul dintre lucrurile realității. Este ceața după care bănuim existența unui râu, zăpada care ne înștiințează despre altitudini, murmurul difuz care anunță apropierea de un oraș. Efectul de poezie vine aici din evitarea sistematică a spunerii clare a ceea ce ar fi de spus și din transformarea evenimentelor, istorice sau cotidiene, în piese aluvionare ale unui flux unic de emoție tradus în text. Este un fel de *perpetuum poeticum* fără început și fără sfârșit.

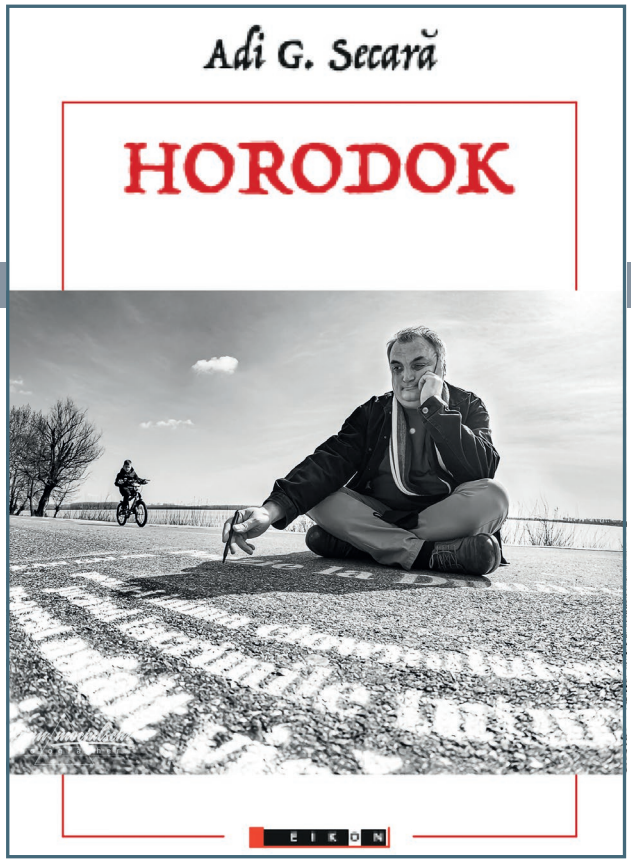

Un „memorandum" al lumilor distruse

Liviu G. Stan

În „Horodok", care împrumută cu rezonanțe incantatorii numele unui oraș din regiunea ucraineană Liov, scena unor bătălii legendare din Primul Război Mondial, Adi G. Secară folosește o microstructură de epopee, developând monstruozități și viduri ale actualității printr-o strategie postmodernă de sintetizare a istoriei. Pistoanele livrești ale poemelor fac trimiteri ample spre Kafka și Trakl, prelucrându-i în regim ludo-tragic mazilescian. Ingeniozitatea stilistică a volumului provine din felul în care AGS manevrează nivelurile de asianism în retorica poemelor, drapându-le într-un proteism seducător, care ni se înfățișează când sub forma unui „memorandum" al lumilor distruse, când prin remixuri psalmice. E o grijă minunată în acest volum față de fragilitatea memoriei.

Despre... *Horodok*

Maria Erzian

Citesc, recitesc până înțeleg sensul sau, mai bine, eu însămi dau sens versurilor. Întâiași dată, mi-a părut o incursiune prin lume, relația cu divinitatea, dumnezeirea sinelui, incontestabila și indestructibila dragoste de el însuși, drumul către izbăvire în iubire. La a doua citire însă, puzzle-ul capătă alte forme și alte culori, profund filosofice, ca și cum „kafka în ochiul meu / iubea ca un leu/ mânca praga la micul dejun și apoi sărea în cer după stele/ dar cerul zgârâia ochiul meu/ care lăcrima cu toate femeile pe care credeam că le-am iubit/" Sunt imagini, frânturi, ca niște cioburi de oglindă, fiecare ciob reflectând o altă imagine, într-o lume alandala, nici c-ai putea înțelege altceva din miezul „ca un bărbat și o femeie să fie mântuitori".

„ridic ochii ca pe niște haltere pe care nu am avut / cum să le ridic vreodată / vreau să spun că m-am îndrăgostit / la prima vedere / dar cuvintele mă trag în jos / ca niște haltere / pentru care poezia / nu există" – sunt gânduri în forma lor pură, neșlefuită, poezia este o formă de explorare a realității, și, în acest colaj format aparent din bucățele sau frânturi de gânduri întâlnim „poeții nevaccinați" și Horodok-ul ridicat „între Sparta și Athos /.../ din aproape nimic"; poezia sa are caracter internațional și nu local, te plimbă de colo-colo în nemărginitul univers de dinafară și în infinitul univers din interior, pe-o axă a timpului încât nu știi dacă astăzi e acum, în acest moment sau astăzi se întâmplă acum două mii de ani. Splendid puzzle descifrabil de fiecare cititor-călător în parte.

Iubirile imposibile, care rup granițe și dărâmă ziduri; cum „știu iubi dinții tăi și povestea / acestei iubiri / la fel de imposibile / ca una dintre un derviș și o gheișă", unul este călugăr musulman iubindu-se cu o maestră în artă seducției. Într-o lume alandala orice este posibil, de la Kafka la Rupi Kaur; Horodok a lui Adi G. Secară îmi amintește preponderent de Rabindranath Tagore: „Călătorul trebuie să bată la toate porțile înainte de a ajunge la a sa. Trebuie să rătăcim prin toate lumile din afară pentru a ajunge în sfârșit la templul cel mai lăuntric."

Cristiana Gavrilă: adevărul autorului

Credit Foto: Adriana Grand

Despre ce ți-ar plăcea să citești? Numește o temă care ți se pare ocolită sau insuficient tratată în literatura de azi sau în teatru.

E o întrebare foarte grea. Este ca și cum ar trebui să desenezi bărbatul pe care l-ai putea iubi. Cred că tema majoră este adevărul autorului. În toate formele ideale și în banalitatea lui. Temele importante ajung în momentele importante la scriitorii potriviți și la cititorii potriviți.

Despre ce scrii/citești tu în momentul de față?

Scriu despre un lucru lipit de viața mea, un proiect care s-a născut pentru că era urgent și necesar. Este vorba de programul 9G la TNB, inițiat de Ion Caramitru și pus în brațele mele. Împreună cu Ionuț Corpaci și Viorel Florea, l-am „îngrijit" 9 ani, certificat de naștere are la OSIM, mai departe trebuie să i se spună și povestea. Sunt unii care cred că un copil are nevoie de atenție doar câteva minute ca să se dezvolte creativ, iar mie îmi sună cumplit de fals acest gând.

Despre citit... multe și amestecate, dar mai puțin decât mi-aș dori. Acum, citesc un Radu Paraschivescu, **Acul de aur și ochii Glorianei**, când îmi beau dimineața cafeaua lungă în timp, iar serile acestea citesc o carte fundamentală pentru oamenii care au legătură cu filmul și cu teatrul (chiar conspectez amănunțit). Andre Bazin, **Ce este cinematograful**. Minunată carte, necesară, aplicată precum un manual bun, vizionară pentru că omul era un geniu al timpului lui prezent. Parcă e scrisă pentru și despre lumea de azi. Câte întrebări, câte argumente culturale. Cât Aristotel și cât Charlot... Despre iminența cinemaului de artă și previziunea inevitabilului Hollywood, trebuie să citiți.

Numește 3 evenimente culturale la care ai participat în ultimele luni și ți se par notabile.

Nu îmi plac alegerile/ierarhiile de acest fel, iar dacă vorbim de ultimele luni și de importanța unor momente artistice și culturale, lista ar fi lungă... Așa că o să mă opresc doar la niște momente recente și la lucruri care pot fi în continuare văzute de cei care citesc și poate împărtășesc același interes și curiozitate.

1. Invenții și magie, expoziția Victor Brauner, organizată în cadrul Capitalei Europene a Culturii – Timișoara 2023

2. Repetiție pentru o lume mai bună, dramatizare de Mihai Radu și Ionuț Sociu după romanul omonim de Mihai Radu, regia Radu Afrim, la TNB

3. Sorin Leoveanu în „Richard al III-lea" de Shakespeare, traducerea Crista Bilciu, regia Laszlo Bocsardi, la Teatrul Național „Marin Sorescu" din Craiova

Dialog cu Narcis Amariei

Zenob

Unde îmi place să citesc și de ce? În casă sau afară?

Nu am citit niciodată afară. Sau oi fi uitat? În fine, nu îmi amintesc. De când mă știu, citesc în cele mai inconfortabile poziții. Citesc ghemuit, pe canapeaua din sufragerie. Îmi schimb poziția, lumina nu e bună, mă ridic în șezut, cu spatele sprijinit de perne. Vine pisica. Își caută loc, mi se urcă pe carte. O dau la o parte. Mă gândesc dacă pozele alea de pe Facebook cu încăperi destinate cititului, cu un balansoar așezat lângă șemineu, chiar există în realitate. Stau pe burtă, cu cartea pe brațul canapelei. Țin cu o mână foile parcurse, cartea e nouă și se închide enervant dacă îi dau drumul. E scris și mic, fir-ar să fie, *Eseu despre orbire*, zgârciți cu hârtia, ăștia de la Polirom. Nici că se putea un titlu mai potrivit. Îmi caut ochelarii.

Poate că ar trebui să citim afară. În natură. Pe iarbă sau sub un copac. Unii citesc pe plajă. Sau în metrou. Eu nu pot. Amețesc.

Ce părere am despre cărțile de pe rețelele sociale, fotografiate sub o creangă, pe o stradă?

Știu eu care ar fi locul ideal? Cred că o carte poate fi fotografiată oriunde, căci ea sfințește locul.

Un firesc labil

Ciprian Handru

Romanul de debut al Ruxandrei Burcescu, *Instabil* (Humanitas, 2022), lasă chiar de la început să se vadă o tensiune explicită între mizele principale ale cărții (cea psihologică, de tip freudian, și cea a misticismului), făcând povestea previzibilă. Să le luăm pe rând.

Cartea urmărește poveștile a doi protagoniști, Lorelei (Lori) și Mircea, respectiv povestea comună a acestora, în măsura în care destinele lor se intersectează în moduri deosebite. Printr-o alternare de planuri temporale și spațiale, scriitoarea imaginează două personaje „marcate" de o fatalitate pe care o putem numi generic *vinovăție fără vinovăție*.

Dorina, mama lui Mircea, dorindu-și o fată, plasează vinovăția asupra fiului, crezând necontenit că i-a ucis-o: „Din cauza ta n-am o fată, din cauza ta nu mai am bărbat". Astfel de replici de incriminare se vor regăsi pe tot parcursul romanului, însă mama nu îi va spune niciodată adevărul. În această atmosferă, Mircea a dezvoltat un sentiment angoasant de vinovăție fără vinovăție. Doar mai târziu, în urma unui accident, moment în care medicii îi stabilesc grupa de sânge, protagonistul află că ar fi avut o soră geamănă, episod pe care îl va înțelege greșit: „I-am supt sângele. Mi-am omorât sora înainte să mă nasc". Totodată, e momentul de maximă intensitate, pe care Mircea îl resimte dezastruos. Din acest motiv, se sinucide.

Nici Lorelei nu are o relație mai bună cu mama ei, din contră, se evidențiază o legătură încordată, închisă, deficitară la nivel comunicativ, și nu doar. De pildă, Angela îi ascunde fiicei că a făcut avort, pe când aceasta avea doar doi ani, menționând că: „ — Lori trebuia să fie singurul meu copil. Nu am vrut doi, așa cum a avut mama. Nu am vrut să devin mama. Nu poți da totul dacă împarți. Și niciodată nu împarți egal". Lori se face „vinovată" pentru că este primul născut. Prezența ei „omoară" posibilitatea existenței celuilalt. Abia la final, protagonista află de la baba Sela (vrăjitoarea satului) despre vinovăția fără vinovăție (avortul Angelei) cu care și ea a fost însemnată – prin acțiunile și deciziile mamei. În acest sens, poate fi înțeleasă și tensiunea (cam artificială) dintre mamă și fiică.

Una dintre temele generale ale cărții vizează, așadar, relațiile de familie traumatice: dintre mamă și fiică, dintre mamă și fiu. Se poate vorbi din nou (ca în cazul altei cărți recenzate aici) despre o imagine (despre sine ca umbră) construită în evoluția sinelui (Mircea, de pildă) și a alterității (mama, Dorina) *în relație cu* un comportament instabil – în această cheie poate fi interpretat și titlul cărții. Mai simplu, Mircea dezvoltă o identitate a umbrei în relație cu comportamentul instabil al mamei. De pildă, la serviciu, colegii ajung să nu îi mai sesizeze prezența: „...părea atât de diferit față de restul oamenilor care lucrau la Combinat, încât aceștia nici nu îl mai observau".

Mizele generale ale volumului nu se susțin reciproc. Par din două universuri diferite. Însă, dacă nu acesta i-a fost planul scriitoarei, de a crea un anume echilibru între imaginarul psihologic și cel mistic, atunci i-a reușit cu succes.

Cu o încercare epică timidă, cu o construcție narativă simplă și cu o poveste în care se mizează pe secretele de familie pentru a întreține (firesc) tensiunea/suspansul, Ruxandra Burcescu debutează (în roman) *instabil*.

Integral în versiunea online

Ce descrieri de natură îți vin în minte acum? Ai descrieri în proza ta?

Majoritatea personajelor mele sunt descrise în contexte naturale. Am descrieri de natură atât în povestirile scurte, cât și în volumașul *Popicăria de piatră*:

„Era o noapte caldă de august, iar zăpușeala de peste zi încă nu trecuse. În bătaia lunii, umbrele noastre se lungeau caraghios pe cărarea de pământ bătătorit. Deși toți știam balta pe de rost, acum devenise un loc tainic și neprietenos. Era o liniște ciudată. Nicio adiere de vânt. Broaștele amuțiseră și ele. În mijlocul bălții se distingea silueta întunecată a blocului de granit. Am intrat în apă unul după altul. Era neașteptat de caldă. Broaștele speriate au sărit care încotro. Am început să înotăm ca indienii, cu corpul într-o parte, împingând apa cu mâinile în lateral. Titel se mișca mai greu pentru că ducea cu el un baros legat cu sfoară, o improvizație deșteaptă pe care urma să o folosim pentru a afla cât de adâncă era apa în dreptul Pietrei. Curând am ajuns. Blocul de granit era rece la atingere, iar mâinile ne alunecau pe stratul de alge și mătasea broaștei depuse pe el."

Fragment din povestirea *Momearca* (*Popicăria de piatră*. Narcis Amariei. CDPL, 2021)

Citează un fragment de proză în care apare un copac.

„Se zice că numele lui Brâncoveanu e legat de acest copac. Se mai spune că un mahalagiu, pe nume Manciu, speriat de cuvintele domnitorului (care îi poruncise să coboare din pom), l-ar fi îngrijit atât de bine după aceea, încât a devenit un dud cu fruct vrăjite. Nu se știe ce i-a pus la rădăcină și nici cu ce i-a uns frunzele. Nu se știe nici ce anume a născut superstiția că dudele ar fi fost pline de spiriduși. În tot cazul, multă vreme după ce Manciu murise s-au întins prin București poveștile dudului.

Fructele lui erau ocolite cu venerație, fără să se mai știe exact de ce. Totuși, unii susțineau că dacă mănânci din acest copac sacru, te micșorezi brusc. După alții, bucureștenii făceau temenele în fața dudului pentru că erau apăsați de amintirea unui venețian sfidător.

Care e copacul tău? Dacă ar fi să-ți descrii opera ca pe un copac, ce ai alege și de ce?

Îmi plac copacii. Aș alege mesteacănul, pentru că e înalt, suplu, cu coaja albă. Frunzele lui parcă tresar în bătaia vântului. Așa sunt și eu.

Integral în versiunea online

În parcul „Eminescu" din Galați

Andrei Velea

Fotografia despre care voi vorbi în rândurile de mai jos e făcută în octombrie 2020 în parcul „Eminescu" din Galați, parc ce adăpostește prima statuie din țară a marelui poet. Precum puteți vedea, sunt în costum și port un ziar în mână. Era sfârșitul campaniei electorale pentru alegerile locale. Ultima fotografie din campania unde am candidat pentru postul de primar al orașului Galați din partea partidului (mi-e greu să-i zic partid, e mai degrabă o asociație civică) PACT pentru Galați.

E o revistă de literatură și nu vreau să amestec (prea mult) politica aici. Însă o campanie electorală, dincolo de a fi un subiect politic, e și o experiență formatoare de viață. Din punct de vedere literar, ea inspiră! Primul meu roman apăruse deja în 2018 la editura Brumar. Se numește „#Agora. Democrația nu a fost niciodată mai sexy!" și descrie o campanie electorală a unor tineri care îl susțin pe un prieten de-al lor pentru poziția de senator. Desigur, fundalul e cel al mitingurilor de protest din acea perioadă. Mai mult, PACT pentru Galați e un partid de oameni tineri, neafiliat partidelor mari, „de București", axat pe probleme locale. Am intrat acolo datorită unor prieteni de care mă leagă multe întâlniri culturale. E locul unde sunt, ca să zic așa, în elementul meu. Petrecerile noastre se încheie cu muzică rock și discuții despre filosofie.

Acea campanie electorală m-a poziționat pe locul patru în preferințele gălățenilor, o surpriză fantastică. În continuare nu îmi vine să cred că aproape cinci mii de oameni din oraș „au pus ștampila pe mine". Nu îmi încarc aiurea orgoliul și știu bine diferențele. Unii m-au votat pentru că au crezut în PACT, alții pentru că, în postura de intelectual și inginer IT la o corporație, eram cea mai credibilă alternativă. Le mulțumesc din suflet, m-am simțit copleșit de încrederea lor. Dintr-un scriitor de cenaclu, ajunsesem să mă salute mulți necunoscuți pe stradă și să răspund la întrebări administrative în cele mai neobișnuite locuri, în bar, la bibliotecă, la muncă sau la concert.

În campanie am slăbit șapte kilograme și am rupt o pereche de pantofi! Adversarii noștri politici nu ne dădeau nicio șansă. Ne spuneau că suntem „partid de 1%". Își închipuiau că vom face campanie electorală pe Facebook și... cam atât. Din prima zi a campaniei am asaltat piețele din oraș. Am stat de vorbă cu oamenii simpli, pe limba lor, fără aere de scriitori. Am pupat mâinile vânzătoarelor și m-am fotografiat la tarabe. I-am ascultat atent. Mă bucur că am impregnat această energie. O campanie e un eveniment fantastic, o desfășurare de forțe și energii, e ca un păun care-și etalează culorile. E fitness din punct de vedere fizic, nu alta!

Într-o campanie electorală îți cunoști orașul. Am trecut pe străzi pe care nu mai ajunsesem niciodată și am pus pliante în cutiile poștale din aproape toate blocurile din oraș. Într-o campanie electorală cunoști oamenii în toate felurile lor. De la cei care te ascultă politicoși la cei care te-njură, scârbiți nu de tine, ci de sistemul politic în general, cel care îi trădează de la Revoluție încoace.

O campanie electorală e și o conexiune cu tine însuți, cu ceea ce vrei să faci în continuare. Dacă aș fi câștigat, aș fi părăsit poziția de inginer în IT și locul din corporația la care lucrez de atâția ani. O campanie electorală îți pune întrebări despre tine: pot fi, oare, un model etic pentru cei dimprejur? Într-o campanie electorală descoperi prieteni și prieteni. Unii adevărați, trag alături de tine, alții falși. Îți descoperi chiar și prima iubire, pe care n-ai mai văzut-o de douăzeci de ani.

Cine crede că o campanie electorală este ceva strict politic, se minte singur.

Integral în versiunea online

Poem

Adi G. Secară

o femeie cu care ai bea o cafea într-un univers
unde nu există cafea pe care ai iubi-o
într-un univers unde iubirea
este doar pentru călăi
care se întreabă la ultima țigară dintr-un
univers unde nu există țigări
cum ai vrea să te omor
într-un univers
unde nu există moarte

Trecutul nebulos al unui mitoman

Liviu Szöke

Fiu de ticălos de Sorj Chalandon a fost prima alegere dintre cărțile de la Humanitas Fiction cu care m-am întors de la târgul de carte. Și ce carte cutremurătoare…

Este mărturia unui bărbat care a fost martor al deportării a 44 de copii și șase adulți din colonia de la Izieu, Franța, în zorii zilei de 6 aprilie 1944. La procesul intentat unui monstru pe nume Klaus Barbie adus înapoi tocmai din Bolivia, unde trăia după terminarea războiului, la adăpost și crezându-se ferit de brațul lung al justiției. Monstru care a ordonat răpirea acelor copii (plus a câtorva sute de adulți, înainte și după) și trimiterea lor în lagăre din care nu s-au mai întors. Cu complicitatea nu se știe cui, care le-a dezvăluit nemților că într-o căsuță din munți s-ar fi adăpostit peste 40 de copii care reprezentau, vezi bine, un mare pericol pentru armata germană. Barbie îi are pe conștiință. Conștiință care însă nu l-a împiedicat să doarmă noaptea sau să le rânjească superior din boxa acuzaților celor chemați să-i arunce acuzații în față pentru cum îi torturase în timpul războiului spre a-i face să mărturisească.

N-a aflat nimeni cine i-a trădat pe copii. Cine-a putut fi atât de nemernic încât să trimită la moarte 44 de copii care nu făcuseră rău nimănui. Sorj Chalandon are anumite bănuieli cum că autorul ar fi putut fi chiar tatăl său, despre care află zi de zi noi și noi grozăvenii citind arhive, însă nici măcar pe el nu vrea să-l creadă în stare de o asemenea trădare. Și-n timp ce, în 1987, se desfășoară procesul lui Barbie la care tatăl său asistă de undeva din spate, sprijinindu-se teatral într-un baston cu măciulie de care de fapt nici nu are nevoie, martorii sunt chemați rând pe rând și mai sunt umiliți încă o dată de ironia și aerele de superioritate ale unui individ incapabil de vreo formă de remușcare. Și pe care tatăl lui Sorj, care asistă la proces în calitate de jurnalist corespondent, îl admiră din priviri.

Cum e posibil acest lucru? Ce s-a petrecut în mintea lui la începutul războiului, de s-a frânt? Ce l-a determinat să spună că luptase în Rezistență, când de fapt fusese colaboraționist și comunist, îl păzise pe însuși Hitler în buncărul său berlinez și dezertase, din motive obscure, din cinci tabere diferite. Sau cel puțin așa a susținut el, pentru ochii tuturor. Așa încât să-și formeze o imagine halucinantă, plină de aventuri, cum poate numai Karl May sau Sven Hassel și-au mai construit de-a lungul timpului. Când el de fapt e soldat, nu romancier, cum se lamentează într-o scrisoare.

Integral în versiunea online

Neuroleptic – cromatica unui țipăt

Mihai Bălăceanu

„Și ce e mai interesant e că sufletul avea gust de semințe prăjite."

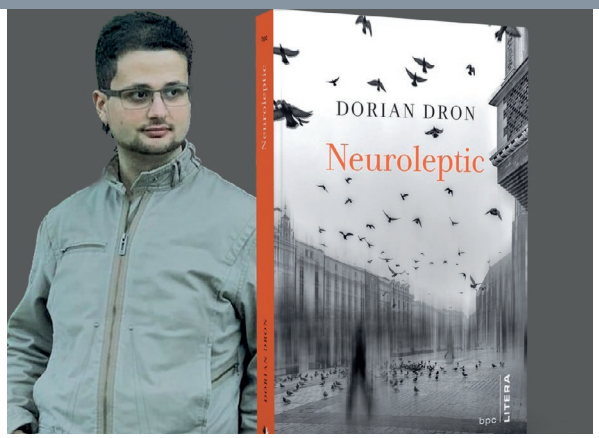

Este dificil și, în același timp, provocator să recenzezi cartea unui prieten. În acest caz, poți fi acuzat, mai mult sau mai puțin întemeiat, de lingușire. Din acest motiv, voi încerca să fiu cât mai obiectiv cu putință. Romanul *Neuroleptic* al lui Dorian Dron este suficient de complex pentru a suscita multiple interpretări, iar o recenzie fluș turatică de tipul *mi-a plăcut/nu mi-a plăcut* ar însemna un demers lipsit de fairplay și onestitate.

Așadar, Dorian Dron revine în colecția Biblioteca de Proză Contemporană a Editurii Litera după ce, anul trecut, a fost inclus cu povestirea *Mesajul* în antologia *Dragostea când te doare*. *Neuroleptic* e construit ca o lungă confesiune între pacient și medicul său psihiatru într-un sanatoriu, întreruptă la răstimpuri de povestiri în ramă și fragmente de jurnal.

Aceste fragmente de jurnal aparțin fetei cu tricoul galben, de departe cel mai ofertant personaj și, totodată, punctul forte al romanului. Este interesantă aici alegerea cromatică. Dincolo de semnificația sa tradițională de culoare solară, simbolizând căldura și vitalitatea, galbenul, atât în poezia bacoviană, cât și în *Neuroleptic*, înseamnă boală și deznădejde. Astfel, fata cu tricoul galben – o tânără pictoriță – devine un soi de *antimuză* a protagonistului. Când alcătuită din carne și oase ca toți oamenii, când plăsmuită din durere, spasme și un rug aprins în imaginație, ea se află într-un du-te-vino continuu între vis și realitate. Apariițiile ei în roman sunt intermitente și de scurtă durată, dar luminează intens și îți rămân în memorie, ca Perseidele pe cerul senin al unei nopți de vară.

„Moartea e o farfurie spartă pe gresie într-o zi cu soare."

Există în *Neuroleptic* și o componentă eseistică pregnantă. Scrisă brici, cu profunzime și înțelegere a naturii umane, această componentă eseistică adaugă noi straturi poveștii, dar o face și mai greu de urmărit. De altfel, tot legat de acest capitol, Andrei, protagonistul cărții, experimentează în sanatoriul în care este închis (din motive pe care le veți afla citind romanul) episoade de luciditate și adecvare la realitate care alternează cu episoade de reverie și delir, niște inserții suprarealiste ale autorului pe care eu le-am gustat din plin, dar nu știu cât de mult vor fi prizate de publicul larg.

Andrei este puternic marcat de moartea bunicului. Vocea lui sau *țipătul* – așa cum reiese din fragmentul citat anterior – îți lasă impresia că figura paternă atât de dragă protagonistului poate țâșni oricând la suprafață să preia hățurile conștientului și ale voinței. În acest sens, mă așteptam ca autorul să ducă lucrurile în direcția lui Norman Bates din clasicul film hitchcockian. Nu se întâmplă asta și, într-un fel, mă bucur că Dorian Dron mi-a înșelat așteptările. Din păcate, premisa *țipătului* rămâne insuficient exploatată, deși avea mult potențial narativ. Acesta ar fi principalul reproș pe care l-aș aduce romanului. Pentru unii cititori, el poate cântări mai mult, pentru alții, mai puțin.

În rest, e de aplaudat modul în care Dorian Dron își înțelege personajele și, cu precădere, pe Andrei, în complexitatea naturii lor duale. E o luptă care se poartă înlăuntrul protagonistului, materie versus spirit, fiziologic versus transcendental. Infernul și Paradisul își dispută meciul în sufletul lui Andrei, partida lor se încheie cu o remiză albă ca la fotbal, în timp ce tânărul rămâne captiv în purgatoriul sanatoriului, cu țipătul bunicului, cu fata cu tricoul galben și celelalte iubite din trecut, ale căror chipuri se estompează și se dizolvă în galbenul *antimuzei* și, peste toate, *neuroleptic*ul vine ca sedativ final, căderea cortinei, *exitus*.

Alhambra

Adrian Majuru

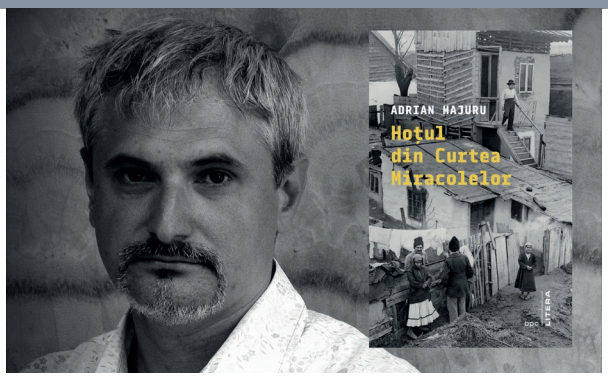

Am început cu Alhambra, pentru că un prieten m-a acostat într-o zi, rugându-mă să merg cu el să văd pe Nitta-Jo care cânta acolo.

Deși nu fusesem deloc până atunci la varieteu și deși nu simțeam nici o atracție pentru genul acesta de spectacole, am cedat stăruințelor lui și peste un sfert de oră mă aflam la Alhambra.

Trec peste numerele de varieteu extrem de banale pentru că toată lumea știe că majoritatea artistelor sunt improvizate și servesc numai după ora douăsprezece noaptea.

Îmbrăcate în mătăsuri, ele își arătau trupurile aproape goale în fața unui public alcătuit în mare parte din îmbogățiți de război.

Am luat un program și de la prima aruncătură de ochi, m-a izbit sonoritatea și exotismul numelor. Cu toate acestea, majoritatea sunt originare din tavernele mahalalelor din Budapesta, născute în arene de circ, lepădate sub podurile Dunării de mame denaturate. Aceste nelegitime care poartă stigmatul unei fatalități vitrege, prin forța imprejurărilor, vin zilnic în contact cu mulți anonimi, o lume formată din pleava societății, compusă din escroci, trișori, răufăcători, într-un cuvânt cu o întreagă pleiadă de pensionari ai închisorilor din marele metropole ale lumii.

„Alhambra“? întrebă medicul, „știu, îmi amintesc ceva legat de cabaretul acesta de pe Bulevard. Cu ocazia aceasta cred că merită să-ți povestesc un caz petrecut acum câtva timp, și al cărui erou a fost un pseudoartist de varieteu Nuit Theranne, după adevăratul lui nume Max Louis. Acest improvizat artist care a fost arestat de poliția noastră chiar în localul varieteului Modern nu era altul decât un escroc internațional care furase în complicitate cu funcționara Henriette Corej diferite titluri de valoare de peste 200.000 de franci de la Banca Guet et Comp. din Paris.

Imediat după săvârșirea furtului, Max Louis s-a stabilit cu concubina lui în Algeria, la Tunis, de unde și-a procurat acte false și a venit direct la București unde s-a angajat ca artist la Alhambra și apoi la Modern.

Siguranța franceză, care avea indicii precise că escrocul se află în București, a delegat pe un iscusit detectiv, Marcel Goudouin, cu urmărirea lui.

Prezentându-se dlui general Nicoleanu, detectivul francez a fost pus imediat în legătură cu comisarul Hociung, care după minuțioase cercetări, a reușit să pună mâna pe delapidator, chiar în localul varieteului.

Condus la poliție, inculpatul a făcut declarații complete, refuzând însă să spună ce s-a făcut complicea lui.

Prefectura franceză de poliție, avizată, a emis atunci un mandat de arestare împotriva escrocului și tot astfel actele necesare extrădării lui.

Dintre aceste femei pierdute se recrutează în mare parte spioanele puse în slujba diverselor interese ale Statelor vecine, aducându-ne, după cum toată lumea își poate închipui, neajunsuri și prejudicii din toate punctele de vedere, mai ales din punctul de vedere național.

De altfel, acest lucru se petrece nu numai la noi, ci și în străinătate, am aflat eu...“ conchise medicul Stănescu.

„... dar să revin cu ce s-a întâmplat de atunci..., continuă Tata Moșu.

Aceste așa-zise artiste dau ocol meselor în căutarea unui naiv bogat care de la a treia sticlă de șampanie să fie complet beat, așa ca să-i piară noțiunea sticlelor băute, deoarece la plată, tipul va fi încărcat cu încă alte sticle goale plasate sub masă cu concursul binevoitor al chelnerilor.

Integral în versiunea online

(Din romanul *Hoțul din Curtea Miracolelor*, Litera, BPC 2023)

Lăcusta sare o dată, de două ori ...

Traduceri din limba persană

Tradusă de Mihai Cernătescu

(Poveste dedicată lui Nea Ticu, acolo sus, în ceruri)

A fost o dată ca niciodată. În zilele acelea de demult erau doi oameni de-o vârstă, unul era hamal, iar celălalt era ghicitor. Ghicitorul era bogat și nu mai avea nevoie de nimic pe lume, în timp ce hamalul era sărac lipit pământului. Dar ghicitorul avea o nevastă urâtă și rea care își bătea și chinuia slugile din casă, în timp ce nevasta hamalului era și foarte frumoasă și bună la suflet.

Într-o zi în care nevasta hamalului plecase la baia publică să se spele, s-a hotărât și nevasta ghicitorului să meargă să facă baie. Acolo a văzut-o pe nevasta hamalului, iar frumusețea ei i-a înveninat inima; de invidie, le-a poruncit slugilor să o ia la bătaie și să o dea afară din baia publică. Nevasta hamalului tare s-a supărat și cum i-a venit bărbatul acasă, pe seară, fără să-i spună ce s-a întâmplat la baia publică, i-a spus așa: Bărbate, te rog ceva foarte mult.

Hamalul i-a răspuns: Spune.

Nevasta a continuat: De mâine renunți la meseria de hamal și te apuci de altceva.

Bărbatul la orice se aștepta, numai la asta nu. I-a răspuns: Dragă nevastă, asta e meseria

În umbra

Neil McGregor

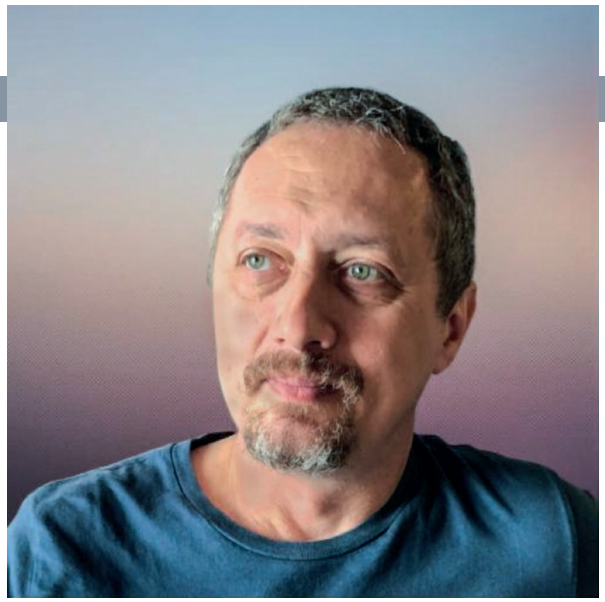

În seara când luna rămăsese mușcată pe un cer pustiu, în aerul înghețat, trei umbre intraseră pe poarta fermei, închizând zăvorul greu în urmă.

În urmă rămăseseră câmpurile pustii, fumul caselor și întunericul.

Lumina palidă a intrării numără siluetele strecurându-se în căldura cabanei, așezându-se greoi în jilțuri.

— O noapte rămânem la dumneata, spuse omul dintâi. Mâine o sa ne continuam cărarea, mai e drum lung până unde avem să mergem. Dă-ne o cameră și ceva bucate și în zori ne-om înțelege cu plata.

Gazda îi scrută preț de o clipă, sub glugile groase și lăsate se vedeau fețe omenești cumsecade, obosite, știa să-și dea seama cu cine avea de-a face, atâția călători îi călcaseră pragul și știuse întotdeauna când să arate ușa camerei sau ușa pe unde să poftească afară cei cărora privirea nu-i prevestea nimic bun.

— Sigur, poftiți în camera de alăturea, faceți-vă comozi, trimit să vă fie adus ceva de mâncare. Aduc niște bușteni de îndată, să vă încălziți. Pare să fi fost drum greu prin pădure, nu-i așa?

Răspunsul nu veni însă, în ciuda întrebării aparent inofensive și cei trei călători se făcură nevăzuți pe ușa camerei, cu pași abia auziți. În urma lor pluti preț de o clipă în aer o ușoară aromă de mosc.

Nu era ceva neobișnuit pentru gazdă, ba uneori chiar încerca să ghicească natura parfumului, cine era cel care îl folosea, de când îl purta cu el, ce însemna acea aromă, avea atât de mult timp la dispoziție, nopțile erau lungi și la gura sobei își împletea singur povești cu aventuri în care el era cel care dezlega mistere nebănuite și uitate demult.

Doar că aroma aceea, urma de aer care încă plutea, avea parfumul unei amintiri care îl râcâia încă. O crezuse pierdută, uitată, îngropată adânc în el, dar unul dintre cei trei călători, prin simpla lui trecere pe lângă el, reușise să îi aducă aminte de noaptea în care se pierduse în pădurile Coborului.

Se ridică și își puse un pahar în față, îl umplu până când lichidul forma un cerc galben pe buza paharului și îl dădu peste cap cu un gest scurt și hotărât.

În camera oaspeților se auzeau voci molcome. Trebuia să le ducă lemne și ceva de mâncare și după avea timp să se gândească la parfum. Doar femeile simandicoase, orășenii aveau obiceiul ăsta, acolo unde stătea el, oamenii miroseau a pământ și a flori. Uneori luau mirosul pădurii cu ei, știai de îndată ce se întorceau prin ce parte a ei fuseseră.

Pentru întâia dată în viața lui și crezuse că și pentru ultima, apăruse cineva care mirosea a mosc, cineva în carne și oase, un om. De câte ori se repetau amintirile? De câte ori poți să repeți o amintire? O iei cu tine, o plimbi, o urmezi pe firul întâmplării să vezi de ce s-a întâmplat și poate să înțelegi și de ce?

Voia și nu voia să își aducă aminte și poate că tocmai de aceea, instinctiv, le dăduse camera mare de oaspeți, acolo unde ferestrele dădeau către câmpul mărginit de pădure.

Pentru a doua oară, poate și pentru ultima, – începea să se înfiripe o certitudine în el–, va fi deschis ușa camerei dimineață și își va fi poftit musafirul să dejuneze cu el.

Nu îl va fi întrebat nimic de seara trecută, vor fi mâncat în liniște și își vor fi privit umbrele în tăcere. După care se va fi dus să aerisească în camera de oaspeți, mirosul de mosc trebuie să se întoarcă în pădure de fiecare dată.

După care va fi închis ușa pentru totdeauna.

---

mea, asta știu să fac. De câțiva ani buni numai asta fac, ce vrei să fac acum?

Nevasta a continuat: Ți-am găsit eu o meserie pe care să o faci!

Bărbatul a și întrebat-o: Ce meserie?

Femeia i-a răspuns: Tu trebuie să mergi și să ghicești oamenilor.

Mirat, soțul i-a răspuns: Nu se poate una ca asta. Eu nu știu nici să scriu și nici să citesc. Ghicitul nu e treabă ușoară, trebuie să faci școală, să știi științele și vorbele alese; toate astea mie îmi lipsesc. Nu pot să fac una ca asta.

Foarte enervată, nevasta i-a spus așa: Ori accepți ce-ți spun, ori chiar acum mergem la cadiu* și nu mai sunt nevasta ta.

Bărbatul i-a spus femeii: Femeie, coboară de pe măgarul diavolului** că mă faci de rușine. Hai să zicem că aș vrea să fiu ghicitor. Pentru asta am nevoie de cărți, de bobi, de oase vrăjite. De unde să le iau pe astea toate? Nici nu mai spun că ar trebui și să știu ce să fac cu ele.

Femeia nu s-a lăsat: Orice vrei și de orice ai nevoie îți fac eu rost; tu numai lucrează cu nădejde în Dumnezeu. Dacă nu, hai să mergem la cadiu.

Fără scăpare, bărbatul a acceptat tot ce spusese nevasta. Ea a mers și i-a adus cărți de ghicit și bobi și oase vrăjite. În dimineața următoare l-a îmbrăcat cu o pelerină largă, cum erau îmbrăcați ghicitorii, i-a pus în mână o legătură de mătănii și l-a împins pe poartă afară, în stradă. În loc de ranița cu care știa să-și câștige pâinea, bărbatul avea acum pe umeri o pelerină străină, de ghicitor. Tremura de frică și și-a spus în sinea lui: Doamne, numai în tine mi-e nădejdea.

A mers câțiva pași mai departe, până la capătul uliței și s-a oprit. De rușine, avea capul plecat cu bărbia sprijinită pe piept; sacul cu uneltele de ghicitor îl pusese în fața lui, iar mărgelele mătăniilor le răsucea în mâini; printre buze murmura ceva numai de el știut. Chiar atunci a trecut pe acolo un bărbat care-și căuta catârul pierdut cu tot cu desagi. L-a văzut pe ghicitor, a venit la el, i-a dat bineț și i-a spus: Ghicitor înțelept, mi-am pierdut catârul și oricât l-am căutat, n-am dat de el. Dacă-mi spui unde este și-l voi găsi acolo, am să te răsplătesc generos.

* A urca pe măgarul diavolului, expresie în limba persană. A insista în mod absurd pentru o intenție greșită.
** Cadiul era judecătorul medieval al musulmanilor.

O întrebare pentru Liviu G. Stan: ce obiect miraculos ascunzi în buzunar?

În prezent? Niciun obiect. Dacă stau bine să mă gândesc, cred că din copilărie n-am mai atribuit vreunui obiect o aură de amuletă. Înaintând în vârstă, m-am atașat aproape numai de spații exterioare, de spații decrepite: clădiri părăsite, terenuri virane, halte năruite, curți de fabrici invadate de mlaștini, locuri unde natura conservă muzeal urmele lipsite de „glorie socială“ ale activității umane. Tare mi-ar plăcea să fiu custodele unui muzeu al lucrurilor inutile, pentru că inutilitatea, într-un fel, vorbește despre sensibilitatea poetică a umanității, pe când utilitatea este însărcinată, într-un fel, cu disciplinarea fricii de moarte.

Când eram mic, obișnuiam să-mi petrec mult timp în șifonier. Mă făceam *cocon* printre hainele de blană ale maică-mii și cojoacele „Vidra“, tip Stasi, ale lui taică-meu, trăgând adânc în piept mirosul de naftalină. În întunericul dinăuntru, ascultam cum evolua viața apartamentului fără mine: vocile părinților, pe soră-mea fredonând în fața televizorului șlagărele Ace of Base, aburii oalei sub presiune („kukta“, cum se spune la Brăila), scârțâitul mașinii de tocat. Filtrate prin pereții șifonierului, fără proveniența lor imagistică, sunetele aveau o identitate incertă, fragilă, stranie, ca aparținând unei alte specii, căreia îi atribuiam valențe extraterestre, închipuindu-mi că eram un savant captiv pe-o planetă străină și primejdioasă.

Într-o zi, am confiscat două *amulete* din șifonier: un portofel răpciugos (produs patern) și o cămașă kaki, cu sigla Republicii Socialiste România cusută pe-o mânecă (produs matern). Portofelul abandonat al lui taică-meu, cândva negru, cu fermoar roșu, era burdușit de artefacte care mă fascinau: bilețele cu scrisul decolorat, ace de cusut, lițe, o unghieră chinezească încondeiată cu trandafiri, firimituri, bilete de tramvai din anii 80, o batistă încă apretată, o garnitură de obertail, piuneze, câteva piulițe și alte mărunțișuri pe care nu mi le mai amintesc. Efectiv, aveam în ochi un tezaur de indicii. Analizând fiecare obiect cu răbdarea unui criminalist, încercam să completez puzzle-ul. Țin minte că-mi organizasem ancheta într-un caiet dictando. Pentru fiecare obiect în parte scorneam câte o poveste din trecutul tatei. În privința cămășii – amintire a mamei din stagiul militar ceaușist –, o foloseam la „hoții și vardiștii“, însoțit de-un tovarăș din cartier care ieșea la joacă cu masca de gaze a lui ta-su pe față, tot o rămășiță din anii de armată. Noi doi eram cei mai... convingători, ca să nu spun zeloși, „vardiști“.

Trista poveste a cavalerilor rătăcitori printre cuvintele zilnice

Anca Șurian-Caproș

Probabil că Don Quijote ar părea mai puțin dus cu pluta dacă s-ar hotărî să salveze oceanele de plastic, decât dacă ar declara că vrea să-l salveze pe „ca și“ de lupta inutilă cu cacofoniile. Dar la fel de probabil e că nu s-ar putea abține, descoperind o altă luptă cu morile de vânt. Că nu altceva este inutila sacrificare a lui „ca și“ comparativ, cu aruncarea lui într-o bătălie pentru care nu numai că nu e calificat, dar credem că nici măcar lupta n-ar trebui purtată.

Cât de monstruos sună, un enunț de genul: „mă aflu aici ca și corigent“ în loc de „mă aflu aici în calitate de corigent“. Cacofonia rezultată din întâlnirea a două cuvinte care creează rumoare, nefiind o întâlnire a lui CĂ și CA. În greacă înseamnă „sunet urât“. În al doilea rând, atunci când vorbim, o simplă reformulare sau chiar o scurtă pauză, dacă nu mai avem timp să ne repliem, ar fi o tactică mult mai eficientă, decât introducerea unor cuvinte-tapon, ca acest impropriu „ca și“. Poate că nu câștigi războiul cu eleganță, dar măcar nu te poate acuza nimeni că ai dobândit o victorie rușinoasă printr-un șiretlic, folosindu-te de un „ca și“ potrivit doar comparațiilor.

Revista aparține
Asociației Creatorilor de Ficțiune
(ACF)

https://asociatia-creatorilor-de-fictiune.ro

Bulevardul Bălcescu,
nr. 7, ap. 3
București.

Producție: editura LITERA
Distribuție: Librariile Cărturești

© Ficțiunea OPTm

REDACȚIA

Director: Cristina BOGDAN.

REDACTORI:
Cătălin D. CONSTANTIN,
Doina RUȘTI,
Radu ALDULESCU,
Ileana MARIN,
Emanuela ILIE,
Catrinel POPA,
Enrique NOGUERAS,
Roberto MERLO,
Sebastián TEILLIER,
Adriana TITIENI IRIMESCU,
Ciprian HANDRU,
Bianca ZBARCEA,
Codruț RADU.

https://fictiunea.ro
e-mail: contact@fictiunea.ro

PREȚ: 8 lei

ISSN 2821 – 7985
ISSN-L 2821 – 7985